

Paspoort voor eilandbewoners

Titel	Paspoort voor eilandbewoners
Centrale vraag	Hoe leven verschillende soorten in het Waddengebied?
Niveau	Onderbouw vmbo - biologie
Duur	1 lesuur
Werkvorm	Tweetallen
Begrippen	Organisme - habitat - (a)biotische factoren
Wat ga je doen?	Tijdens deze les maak je een paspoort voor een van de organismen die in het Waddengebied te vinden zijn.
Wat heb je nodig?	Bosatlas van de Wadden, internet

Maak kennis met het leven op de Waddeneilanden

Als je ergens naartoe op reis gaat, zal je ongetwijfeld te maken krijgen met de lokale bewoners. Niet alleen mensen, maar ook dieren, planten en andere **organismen** (levende wezens) maken onderdeel uit van de *couleur locale*. Anderzijds zijn er ook onder dieren 'toeristen' te vinden - soorten die bijvoorbeeld 's zomers een tijdje in het Waddengebied verblijven voordat ze naar een andere bestemming vertrekken om te overwinteren. Op de Waddeneilanden kom je bovendien organismen tegen die je misschien niet zo snel ergens anders ziet. Tijd om ze te leren kennen!

Het leven van alle organismen ter wereld wordt door verschillende factoren beïnvloed. Denk bijvoorbeeld aan het voedsel dat ze eten of het weer dat ze meemaken. Een luiaard uit Panama wordt door heel andere factoren beïnvloed dan een Noordzeegarnaal of bijvoorbeeld een madeliefje. Al deze omstandigheden zijn onder te verdelen in twee soorten: **biotische** en **abiotische** factoren. **Biotische factoren** zijn alle levende factoren uit de omgeving. Dit zijn dus factoren die afkomstig zijn van andere organismen. Denk aan de hoeveelheid prooidieren, planten die beschutting bieden of concurrenten die een graantje willen meepikken van dezelfde voedselbron of die strijden om een leefgebied (territorium). **Abiotische factoren** zijn alle niet-levende factoren in de omgeving, zoals de hoeveelheid regen, temperatuur van de lucht of het water en zoutgehalte van de bodem.

Opdracht 1 - Maak een paspoort

Kies een van de onderstaande organismen. Je gaat in tweetallen een paspoort voor dit organisme maken. Zoek op wat het eet, in wat voor gebied(en) het leeft (zijn habitat), en andere kenmerken die in het paspoort moeten staan. Kijk op blz. 52-67 van de Bosatlas van de Wadden om wat meer informatie te vinden over het door jullie gekozen organisme en zoek op internet naar nog meer informatie om het paspoort compleet te maken.

Organismen: Nonnetje - grijze zeehond - scholekster - lamsoor - paling

PASPOORT	PASPOORT
Naam: <u>Duinparelmoervlinder</u> Geb. datum: <u>Begin april-eind juni (rups), mei (vlinder)</u> Maximum leeftijd: <u>5-6 maanden (rups én vlinder)</u> Uiterlijk: <u>2,5-3 cm breed, oranje vleugels met zwarte vlekjes</u> Verspreiding: <u>Heel Europa, wel zeldzaam in Nederland</u>	Naam: _____ Geb. datum: _____ Maximum leeftijd: _____ Uiterlijke kenmerken: _____ Verspreiding: _____
 <p>Voedsel: Nectar van allerlei bloemen (vlinder), hondsviooltje/duinviooltje (rups)</p> <p>Habitat: Duingrasland en vochtige duinvalleien, maar ook droge graslanden en heide</p> <p>Habitat afhankelijk van: aanwezigheid duinviooltje/hondsviooltje, aanwezigheid nectarplanten,</p> <p>Voortplanting: Legt in najaar eitjes op het duinviooltje/hondsviooltje; eitjes overwinteren, komen in voorjaar uit</p> <p>Voortplanting afhankelijk van: Aanwezigheid soortgenoten, aanwezigheid duinviooltje/hondsviooltje, open vegetatie (voor eitjes)</p>	<p>Voedsel:</p> <p>Habitat:</p> <p>Habitat afhankelijk van:</p> <p>Voortplanting:</p> <p>Voortplanting afhankelijk van:</p>

Opdracht 2 - (A)biotische factoren

Vergelijk jullie paspoort met die van een ander tweetal. Overleg met het andere tweetal over welke factoren bij 'habitat afhankelijk van' en 'voortplanting afhankelijk van' biotisch zijn, en welke abiotisch.

Als er nog tijd over is, maak dan een tweede paspoort voor een ander dier.